Відокремлений структурний підрозділ
«Харківський торговельно-економічний коледж
Державного торговельно-економічного університету»

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Методичні рекомендації
до самостійної роботи

для здобувачів ступеня освіти
фаховий молодший бакалавр
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право
спеціальності D5 Маркетинг
освітньо-професійної програми «Комерційна діяльність»

Харків, 2026

Укладачка: Руденко Світлана Олександрівна, викладачка циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціалістка вищої категорії, кандидатка філософських наук

Методичні рекомендації обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії економіки, управління та адміністрування, протокол від 28.08.2025 р. № 1.

Методичні рекомендації розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії, протокол від 28.08.2026 р. № 1.

Вступ

Методичні рекомендації розроблено відповідно до програми навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» з метою надання допомоги в організації самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти та забезпечення якості виконання завдань, пропонованих викладачем у межах кредиту часу, відведеного на вивчення навчальної дисципліни. Навчальний час для самостійної роботи регламентується навчальним планом, що відображено в структурі навчальної дисципліни.

Самостійна робота здобувача освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Вона допомагає глибоко засвоїти матеріал, закріпити знання, поглибити вміння та навички в пізнавальній діяльності, творчо мислити; виховує організованість і дисциплінованість, активність та ініціативу, настирливість у досягненні мети; сприяє виробленню власних прийомів і методів пізнання, вчить раціонально організовувати та контролювати робочий час.

Самостійній роботі здобувачів передують лекції, під час яких розглядаються базові та проблемні теми курсу. Після цього здобувачі повинні самостійно ознайомитись з основними питаннями поточної теми відповідно до програми дисципліни, користуючись нормативною базою, рекомендованими підручниками, додатковою літературою, навчально-методичною літературою та періодичними виданнями.

На самостійну роботу здобувачів винесені окремі питання кожної теми. З метою активізації роботи здобувачів розроблені питання для самоконтролю.

Структура навчальної дисципліни

Теми дисципліни	Обсяг у годинах					
	Усього	У тому числі				
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Основи функціонування професійної мови: законодавство, стилістика, культура	24	6	–	8	–	10
Тема 2. Усні та писемні форми професійного спілкування	24	6	–	8	–	10
Тема 3. Публічний виступ як різновид усного ділового мовлення	24	6	–	8	–	10
Тема 4. Наукова комунікація як складова фахової діяльності	24	6	–	6	–	10
Тема 5. Особливості професійного наукового викладу думки	24	8	–	6	–	12
Усього годин / кредитів ECTS	**120/4**	**32**	**–**	**36**	**–**	**52**

Методичні рекомендації до самостійної роботи за темами

Тема 1. Основи функціонування професійної мови: законодавство, стилістика, культура

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 1, (10)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації.	2	Усна доповідь, участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	2	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 1	3	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 1	3	Проходження тестування

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання та творчі завдання:

Питання1.Роль текстів у формуванні мовної професійної компетенції.

Питання 2. Основи законодавства про мову.

Питання 3. Стилістичні ознаки тексту.

Питання 4. Аналіз тексту ділового стилю.

Питання 5. Шляхи формування культури мови.

Завдання 1. З Конституції України та інших законодавчих актів випишіть статті про державний статус української мови. Сформулюйте значення цих документів для вашого професійного спілкування.

Завдання 2. Прочитайте висловлювання та складіть есе щодо власного розуміння їхнього значення.

А. Рідна мова – мова, з якою особистість відчуває особливу духовну спорідненість, гармонію, зручність і легкість.

Б. З позицій етносу (народу, нації, народності), рідна мова – це об'єктивна реальність, засіб формування спільної культури, духовної єдності її носіїв.

В. Функція духовного єднання, «духовної екзистенції» народу. Це одна з найважливіших функцій рідної мови. Духовне днання відбувається під впливом спільної мовної картини світу, яка віддзеркалює загальну культуру, вірування, міфологію тощо. Вільгельм фон Гумбольдт писав, що на чужині солодкими видаються нам звуки рідної мови.

Г. Спираючись на праці відомих соціолінгвістів, український мовознавець Михайло Кочерган глибоко розвинув ідею мови як символу соціальної солідарності.

Питання 3. Складіть обґрунтування щодо значущості тексту як форми реалізації мовно професійної діяльності.

Навчальний матеріал за цими питаннями міститься в підручниках і навчальних посібниках, розміщених у списку рекомендованої літератури. Вивчення питань передбачає: участь в обговоренні теми, доповнення відповідей одногрупників, поточне тестування, відповідь на контрольне питання.

Список рекомендованих інформаційних джерел

Основні джерела інформації

1. В. Ю. Підгурська, І. В. Голубовська Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник / В. Ю. Підгурська, І. В. Голубовська - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. - 192 с. http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf (с. 4-16)

2. Голоюх Л. В. Українська мова за професійним спрямуванням. Для студентів навчально-наукового фізико-технологічного інституту : [навч. посібник]. Луцьк, 2022. 192 с. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21232/1/posibnyk.pdf (с. 7-39)

Додаткові джерела інформації

3. Теорія і практика культури мови : курс лекцій : для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта / укладачі : Голубовська І. В., Підгурська В. Ю., Гаращук К. В. Житомир, 2024. 70 с.

http://eprints.zu.edu.ua/38938/1/%D0%A2%D0%9F%D0%9A%D0%9C%20%281%29.pdf (с. 11-46)
(с. 6-67)

Тема 2. Усні та писемні форми професійного спілкування

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 2, (10)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	4	Усна доповідь, участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	2	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 1	2	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 2	2	Проходження тестування

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання та творчі завдання:
Питання 1. Ділова бесіда.
Питання 2. Ділова телефонна розмова.
Питання 3. Особливості ведення співбесіди.
Питання 4.Ділове листування.
Питання 5. Особливості складання проєктів ділових паперів при підготовці до переговорів.
Завдання 1. Оформіть документ на ім’я заступника директора з навчальної роботи вашого освітнього закладу з проханням звільнити вас від занять за сімейними обставинами.
Завдання 2. Складіть автобіографію, дотримуючись лаконізму викладу. 3.
Завдання 3. Знайдіть яскраві приклади успішних переговорів (3-5).
Завдання 4. Проаналізуйте стратегії, які забезпечили їх ефективність. Надайте письмову відповідь та вкажіть, за якими посиланнями Ви знайшли матеріал для аналізу.
Завдання 5. Виокреміть та проаналізуйте фактори, що впливають на вибір типу мовлення.
Завдання 6. Виокреміть та проаналізуйте закони риторики.

Завдання 7. Виокреміть та проаналізуйте правила ведення дискусії.

Навчальний матеріал за цим питанням міститься в підручниках і навчальних посібниках, розміщених у списку рекомендованої літератури. Вивчення питань передбачає: участь в обговоренні теми, доповнення відповідей одногрупників, поточне тестування, відповідь на контрольне питання.

Список рекомендованих інформаційних джерел

Основні джерела інформації

1. Голоюх Л. В. Українська мова за професійним спрямуванням. Для студентів навчально-наукового фізико-технологічного інституту : [навч. посібник]. Луцьк, 2022. 192 с. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21232/1/posibnyk.pdf (с. 40-97)

2.Теорія і практика культури мови : курс лекцій : для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта / укладачі : Голубовська І. В., Підгурська В. Ю., Гаращук К. В. Житомир, 2024. 70 с. http://eprints.zu.edu.ua/38938/1/%D0%A2%D0%9F%D0%9A%D0%9C%20%281%29.pdf (с. 29-46)

Тема 3. Публічний виступ як різновид усного ділового мовлення

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 3, (10)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	4	Усна доповідь, участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	2	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 2	2	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 3	2	Проходження тестування

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання та творчі завдання:

Питання 1. 1.Сучасний етикет публічного виступу в контекстах інтеркультурності.

Питання 2. Прийоми красномовства.

Питання 3.Особливості організації інтерв’ю.

Питання 4.Етапи підготовки до виступу.
Питання 5.Шляхи впливу на аудиторію.
Завдання 1. Складіть схеми найкращого розміщення слухачів у приміщенні, якщо мають бути збори, прес - конференція, презентація, «Мозковий штурм».
Завдання 2. Наведіть приклади механічних жестів.
Завдання 3. Наведіть приклади розрізнення доповіді та промови.
Завдання 4. Складіть уявний портрет аудиторії, перед якою ви хотіли б виступити з темою: «Іжа».
Завдання 5. За результатами власних спостережень складіть таблицю жестів, які найчастіше використовують телеведучі.
Завдання 6. Складіть власну агітаційну промову.

Навчальний матеріал за цим питанням міститься в підручниках і навчальних посібниках, розміщених у списку рекомендованої літератури. Вивчення питань передбачає: участь в обговоренні теми, доповнення відповідей одногрупників, поточне тестування, відповідь на контрольне питання.

Список рекомендованих інформаційних джерел

Основні джерела інформації

1.Підгурська В. Ю, Голубовська І. В.. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчальний посібник / В. Ю. Підгурська, І. В. Голубовська - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2022. - 192 с. http://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf (с. 61-97)
2. Теорія і практика культури мови : курс лекцій : для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта / укладачі : Голубовська І. В., Підгурська В. Ю., Гаращук К. В. Житомир, 2024. 70 с. http://eprints.zu.edu.ua/38938/1/%D0%A2%D0%9F%D0%9A%D0%9C%20%281%29.pdf (с. 37-46)
3. Голоюх Л. В. Українська мова за професійним спрямуванням. Для студентів навчально-наукового фізико-технологічного інституту : [навч. посібник]. Луцьк, 2022. 192 с. https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21232/1/posibnyk.pdf (с. 49-55)

Додаткові джерела інформації

4. Ділова риторика та психологія спілкування. Методичні вказівки для самостійної роботи для підготовки здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні галузі знань 07 – Управління та адміністрування,28 – Публічне управління та адміністрування спеціальностей: 073 –Менеджмент, 281 – Публічне управління та адміністрування, денної та заочної форм навчання / Богатчук С.С. Вінниця: ОЦ ВНАУ, 2022. 35 с. http://socrates.vsau.org/b04213/html/cards/getfile.php/31648.pdf

Тема 4. Наукова комунікація як складова фахової діяльності

Тема, (год)		Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 4, (10)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	4	Усна доповідь, участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	2	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 2	2	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 4	2	Проходження тестування

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання та творчі завдання:

Питання 1. Особливості перетворення лексичних одиниць.

Питання 2. Наукова термінологія.

Питання 3. 3.Підготовка наукових текстів.

Питання 4. Культура наукового спілкування.

Завдання 1. Підготуйте презентацію на одну із запропонованих нижче тем:

1. Вербальні та невербальні складники наукової комунікації.
2. Види наукових публічних виступів.
3. Етапи підготовки до наукового публічного виступу.
4. Секрети успішної наукової промови.
5. Способи активізації та переконання слухачів.
6. Мистецтво слухати. Відмінність у словосполуках «бути вислуханим» і «бути почутим».
7. Засоби активізації уваги слухачів.
8. Правила етикету під час наукових дискусій та обговорень.

Завдання 2. Прокоментуйте твердження М. Гайдеґґера, що вся діяльність людини «перебуває під знаком слова».

Навчальний матеріал за цим питанням міститься в підручниках і навчальних посібниках, розміщених у списку рекомендованої літератури. Вивчення питань передбачає: участь в обговоренні теми, доповнення відповідей одногрупників, поточне тестування, відповідь на контрольне питання.

Список рекомендованих інформаційних джерел

Основні джерела інформації

1. Гарбар І. В. Наукова комунікація як складова фахової діяльності : методичні вказівки / І. В. Гарбар, А. І. Гарбар. – Миколаїв : НУК, 2023. – 84 с https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/198507b6-0f22-4b33-af70-de39b2dbf536/content

Додаткові джерела інформації

3. Наукова комунікація англійською мовою: методичні вказівки до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти Спеціальності 014 Середня освіта (мова і література (англійська)) / Укладач Т.М. Кравченко.- Мукачево: МДУ, 2022. - 30 с. http://dspaces.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9509/1/Scientific_%20communication_%20in_%20English_%20methodological%20_guidelines_or_%20conducting_%20practical_%20classes_%20and_%20organizing_%20independent_%20work.pdf

Тема 5. Особливості професійного наукового викладу думки

Тема, (год)	Зміст завдання	Час на виконання, год	Форма звітності
Тема 5, (12)	Опрацювання теоретичного матеріалу та рекомендованих джерел інформації	4	Усна доповідь, участь в обговоренні, доповнення відповідей одногрупників
	Підготовка до практичних занять	2	Виконання практичних завдань на занятті, відповіді на контрольні питання
	Підготовка до контрольної роботи № 3	3	Написання контрольної роботи
	Підготовка до тестування за темою 5	3	Проходження тестування

На самостійне опрацювання винесено такі теоретичні питання та творчі завдання:

Питання 1. Відомі вислови про мову та її роль у житті людини.

Питання 2. Роль запозичень.

Питання 3. Значущість правильного наголосу.

Питання 4. Особливості наукового мислення.

Питання 5. Методологічні засади організації дослідження.

Завдання 1. Випишіть із наукових праць (гуманітарного спрямування) фрагмент прикладу тексту - роздуму.

Завдання 2. Наведіть фрагмент прикладу тексту-опису дії чи процесу в науковому стилі.

Завдання 3. Визначте, де подана теза, у яких абзацах розташований аналіз і доведення автором своєї позиції, у яких – висновок (текст завдання 1).
Завдання 4. Знайдіть і підкресліть в обраному зразкові мовно-стилістичні засоби організації наукового тексту (текст завдання 2).
Завдання 5. Доведіть, що слово «література» не є терміном. Назвіть відомі вам словосполучення із цим словом. У разі потреби послуговуйтесь довідковою літературою
Завдання 6. Доведіть, що слово «філософія» не є терміном. Назвіть відомі вам словосполучення із цим словом. У разі потреби послуговуйтесь довідковою літературою

Навчальний матеріал за цим питанням міститься в підручниках і навчальних посібниках, розміщених у списку рекомендованої літератури. Вивчення питань передбачає: участь в обговоренні теми, доповнення відповідей одногрупників, поточне тестування, відповідь на контрольне питання.

Список рекомендованих інформаційних джерел

Основні джерела інформації

1. Українська мова за професійним спрямуванням: збірник тестових завдань : навч. посіб. для студ. закладів вищої освіти / С. К. Богдан (відп. ред.), Л. В. Голоюх, І. П. Левчук [та ін.] – Луцьк : Вежа-Друк, 2020. – 172 с.
https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21023/1/%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8_%D0%A3%D0%9C%D0%9F%D0%A1_%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9.pdf (с.121-151)

Додаткові джерела інформації

3. Практикум з культури наукового технічного мовлення фахівця. Навчальний посібник. Укладачі: Н.В. Тільняк, Л.М. Сидоренко. Електронне мережне навчальне видання Київ КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2022. с. 99
https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/a60e0767-3d1b-485b-bc6a-a18d9528c5c2/content
4. Методичні матеріали щодо мовних особливостей написання наукових статей в Україні та за її межами. Дніпро : Дніпровський гуманітарний університет, 2021. – 39 с.
https://dgu.edu.ua/files/images/pages/other/nmv/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8%20%D0%B7%20%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BF%D0%B8%D1%81%D1%8C%D0%BC%D0%B0.pdf